

balizáció és Európai Unió). Lényegében az 1990–2000 közötti átalakulásnak is főként gazdaságilag erőteljes külső meghatározottsága (multinational corporations, globalizáció)

A Habsburg Monarchia széthullásával az első világháborút követően (1918) a magyarok elvesztették az ország korábbi területeinek több mint a felét, és a magyar nemzetiségű népesség több mint harmadát. Ma Magyarországgal szomszédos 7 országban él magyar nyelvű közösség (ma is hozzávetőleg az összlétszám egyharmada).

4. A magyar állampolgár-modellt így erőteljesen jellemzi az individualizmus és a rejtett közösségiség vissza-visszatérő „kirobanása” (explosion), különösen a szocializmus időszaka alatt a személyes felelősség teljes kiveszése, s az alattvaló-állampolgár (subject citizen) alávetettsége és apatikus viszonya a nyilvános közösséghez (public community issues).

5. A magyar kitörési kísérlet meghatározó jellege: az 1956-os forradalom és szovjetellenes szabadságharc, amely rejtett formában 1989–90-ig meghatározóvá vált a rejtett és informális közgondolkodásban (az egyetlen ország amely fegyveresen szembeszállt a

Szovjetunióval, ezáltal nagyobb mozgástér elnyerése és széleskörű liberalizáció a rendszer keretei között). A létező szocializmuson (existing socialism) belüli általános liberalizáció az egyenlősítő szegénység szintjén (equalisational poorness) a jóléti társadalom (well being society) elemeinek megvalósítása. Magyarország elsőként törte át 1988–89-ben a rendszer falait: a berlini fal közvetlen lerombolásában való közreműködéssel. (lásd DDR-polgárok tömeges átengedése az osztrák–magyar határon).

6. 1990-től historikus illúziók a nyugati jóléti társadalomról és demokráciáról, a többpárti parlamentarizmus és piacgazdaság kereteinek formális adaptálása, ami telítődik a hagyományos, történetileg örökölt társadalmi struktúrákkal. Illúzióvesztés a nyugati parlamenti demokrácia vitalitását és értékeit illetően, ellenérzés a globalizációval szemben. A szabadság lehetőségek kitágulása, a civil szervezetek nagyarányú fejlődése, a nyitottság növekedése és a külső meghatározottság erősödése, az individualizmus erősödése.

Sz. Tóth János
jegyzetei

Az aktív állampolgárság képzése

Felnőttképzésünkben szinte teljes egészében kiveszett a „közéleti, politikai” képzés, aminek a rendszerét újra ki kell építeni hazánkban is, a fejlett európai demokráciák gyakorlatának megfelelően. A társadalmi részvétel kisközösségi tanulása, gyakorlása nélkül aligha lehet bárkiből az ország, vagy akár Európa aktív polgára és magyar világpolgár.

Az aktív állampolgár képzés feladata az alapvető egyéni, közösségi, nemzeti és európai állampolgári ismeretek és készségek fejlesztése.

Célja a demokratikus politikai rendszerre, az emberi és civil jogokra vonatkozó, pártpolitikától független politikai tudás és ismeretek növelése felnőttkorban, és egy meghatározott értékeket követő magatartás formálása, a személyes kompetenciák fejlesztése.

A személyes állampolgári kompetenciák elősegítik a társadalmi részvétel és az állampolgári akarat hatékony érvényesítését, és azt, hogy a felelősséget érző és viselő egyén megtalálja a helyét a társadalom egészében és kiteljesíthesse saját és közössége jogait és lehetőségeit.

Az értékválasztások középpontjában

- a szabadság, egyenlőség,
- az autonómia és a testvériség,
- a pluralizmus és a tolerancia
- a részvétel és választás
- a jogok és kötelességek állnak.

Az aktív állampolgár képzéssel fejleszthető személyes kompetenciák:

- a dialóguskészség
- a közszereplési kommunikációs készség

- a narratív kompetenciák (kifejező készség)
- az együttműködés
- a konfliktuskezelés
- a megegyezési készség
- az önmegerősítés
- a társadalmi felelősség gyakorlásának készségei.

A Magyar Népfőiskolai Társaság több mint tíz éve foglalkozik az aktív állampolgár képzéssel, az általa kidolgozott komplex tananyag moduljait beillesztve más-más tematikájú képzések kereteibe is, azonban a fenti tézisek alapját képezik valamennyi képzésének.

MM